

1. Obiekt

DOM KAPITULNY tzw. AKADEMIOŁA
ob. MUZEUM DIECEZJALNE

2. Czas powstania

poł. XVI w.

3. Miejscowość

T A R N O W

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Orientacja

1.

2.

1. Elewacja frontowa - widok

od płn.-wsch.

2. Elewacja tylna - widok od zachodu

4. Adres

Pl. Katedralny 5

KW 56105

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

tarnowskie

województwo

Tarnów

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

krakowskie

województwo

Tarnów

powiat

8. Właściciel i jego adres

Kuria Diecezjalna
w Tarnowie,
ul. Mościckiego 9

9. Użytkownik i jego adres

Muzeum Diecezjalne
w Tarnowie,
Pl. Katedralny 6

10. Rejestr zabytków

Nr A-338 data 18.07.1991

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Budynek został wybudowany ok. poł. XVI w. Należał zapewne/tak jak i sąsiadujące z nim obiekty do dawnej małej Akademii zw. "Akademiolą" powstałej w Tarnowie w 1753 r. dzięki fundacji ks. Kaszewicza. W 1792 r. rząd austriacki zlikwidował kolonię akademicką zakładając w to miejsce gimnazjum. W 1810 r. na wniosek dyrektora gimnazjum Chościńskiego w celu rozszerzenia pomieszczeń gimnazjalnych, zburzono część ściany północnej włączając w ten sposób południowe izby sąsiedniego domu Mikołajowskiego do Akademiole. W latach 1880-1896 mieściła się w nim szkoła obwodowa. W 1896 r. budynek przeznaczono dla żeńskiej szkoły wydziałowej. W 1903 r. szkołę przeniesiono do nowych budynków, zaś omawiany zespół budynków za katedrą chyli się ku upadkowi. W 1938 r. budynek zostaje wykupiony na własność przez Kurie Diecezjalną w Tarnowie, która w czasie okupacji zabezpiecza go przed całkowitym zniszczeniem. W 1944 r. Kuria przeznacza obiekt na Muzeum Diecezjalne w związku z czym w latach 1948-1952 budynek odrestaurowano. Obecnie mieszczą się w nim sale wystawowe.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Budynek Akademiole jest usytuowany w pierzei okalającej od zachodu i północy plac, na którym wznosi się bazylika katedralna. Stoi w linii zabudowy, oddalony o kilka metrów od wieży kościoła. Fasada obiektu jest zwrócona w przybliżeniu na wschód. Przedpole stanowi brukowana nawierzchnia Placu Katedralnego, której poziom jest o kilkadziesiąt centymetrów wyższy od poziomu posadzki parteru. Tylne elewacje ustawione na dawnych miejskich murach obronnych wychodzi na niewielkie podwórko, którego przeciwległy bok tworzy linia przedmurza obecnie włączona w zwartą zabudowę południowej pierzei ulicy Wałowej. Poziom terenu z tej strony jest niższy o ok. 1,5 m. Do obydwu ścian szczytowych budynku przylegają: od północy dom Mikołajowski, a od południa scholasteria.

Ściany budynku murowane z cegły o wymiarach 27x13x7,5. Wątek cegieł gotycki, polski. Ściana frontowa tynkowana, cokoł obłożony płytkami kamiennymi z piaskowca. Ościeże drzwi wejściowych i naświetla nad nim - kamienne. Stropy drewniane, belkowe. Wieżba dachowa drewniana. Ustrój konstrukcyjny mieszany: płatwiowo-kleszczowy z dwoma wieszakami. Całość konstrukcji wspiera się na układzie równoległych belek podwalinowych ułożonych ponad stropem i opartych na ceglanych słupkach. Wzdłuż okapów na podwalinach leżą płatwie stopowe oraz w połowie rozpiętości krokwi są ustawione słupki ścianek stolcowych niosące płatwie pośrednie. Słupki podparte zastrzałami, a pomiędzy sobą rozparte poziomymi rozporami pełnią rolę wieszaków. Płatwie i słupki są usztywnione mieczami. Krokwie ułożone na płatwiach są dodatkowo spięte parami kleszczy obejmującymi krokwie, słupki oraz płatwie pośrednie. Przy okapie łączy krokiew-podwalina są dodatkową wzmocnione przypustnicami, a w przypadku wiązarów bez podwaliny na krokwie są nabijane nakładki z desek w celu zachowania płaszczyzny połaci. Dach kryty dachówką ceramiczną, holenderską. W pomieszczeniu sąsiadującym z domem Mikołajowskim posadzka ceglana. W pomieszczeniu od strony scholasterii podłoga z desek. Drzwi wejściowe prostokątne, drewniane, dwuskrzydłowe z przylgą, opierzone ukośnymi, profilowanymi na krawędziach deskami. Wzdłuż elementów konstrukcyjnych skrzydeł nabijane dla ozdoby drewnianymi kołkami z rzeźbionymi łbami. Posiadają żelazny zamek puszkowy z kutą klamką i szyldzikiem. Otwory drzwiowe łączące akademiolę z domem Mikołajowskim i obydwie izby budynku są prostokątne, bez skrzydeł drzwiowych. Drzwi prowadzące do scholasterii prostokątne, drewniane, jedno-skrzydłowe, płycinowe, wzmocniane po przekątnych stalową taśmą. Okna krosnowe, dwuskrzydłowe, podzielone szprosami na mniejsze kwatery. W każdy z otworów wstawione są po dwa niezależne okna/jedno od wewnątrz, drugie od zewnątrz; pomiędzy nimi w ościeżach osadzono kraty żelazne z kutych kwadratowych prętów. Kształt okien prostokątny. Nadproża wykonane w formie

<p>14. Kubatura</p> <p>1025 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>150 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>oświata</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>muzeum</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Lata 1946-1952 - kompleksowa renowacja budynków Muzeum Diecezjalnego polegająca na rekonstrukcji pierwotnego układu wnętrza, konstrukcji i formy obiektów na podstawie badań wątków murów, przekazów historycznych i inwentaryzacji Mączyńskiego z 1909 r. Najważniejsze zabiegi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obniżenie wysokości całego budynku do stanu pierwotnego i nakrycie go nowym dachem; - usunięcie stropu międzykondygnacyjnego dla celów ekspozycyjnych; - likwidacja klatki schodowej ; - założenie nowego stropu belkowego; - korekta otworów okiennych ; - ekspozycja autentycznych wątków muru w sali pld. <p>Prace były wykonywane przez przedsiębiorstwo Budowlane inż.arch.Edwarda Okonia w Tarnowa. Kier.budowy: inż. arch. Stefan Swiszcowski. Szczegółowy zakres prac i czynności związanych z renowacją obiektu w pracy dyplomowej mgr Barbary Dworaczyńskiej napisanej pod kierunkiem doc. dra J.Frycza i dra J.Tajchmana w Instytucie Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania obiektu dobry.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

1. Zabytki architektury i budownictwa w Polsce
z.7 woj. krakowskie i m.Kraków, PWN W-wa 1971,
opr. T.Chrzanowski i M.Kornacki, s. 140.
2. J.E.Dutkiewicz, Tarnów, IUia W-wa 1954, s.71,72.
3. Katalog zabytków sztuki w Polsce, t.I.woj.kra-
kowskie pod red. J.Szablowskiego, PIS W-wa 1953,
s.444.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Lidia Hrycow-Buczyńska, 11.1991r.
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Lidia Hrycow-Buczyńska, 11.1991r.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Lidia Hrycow-Buczyńska, 11.1991r.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów ZBiDZ Tarnów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładki do karty ewidencyjnej nr 1-2

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
T A R N O W	AKADEMIOLA	c.d. opisu obiektu

ceglanych sklepień odcinkowych. Otwory okienne i drzwiowe rozglifione od środka.

Rzut poziomy obiektu na planie wydłużonego trapezu prostokątnego o skośnej tylnej ścianie. Budynek jednotraktowy o podłużnym układzie konstrukcyjnym. Wydłużony plan podzielony mniej więcej w połowie jedną poprzeczną ścianą na dwa pomieszczenia połączone drzwiami.

Bryła budynku prosta, dwukondygnacyjna, bez podpiwniczenia. Obiekt nakryty dachem siodłowym z załamaniem obydwu połaci spowodowanym zastosowaniem przypustnic, a przede wszystkim brakiem równoległości ścian podłużnych. Połacie oddzielone od sąsiednich posesji ceglanymi ogniomurami. W środku kalenicy stoi drewniana sygnaturka w formie czterech skupków nakrytych czterospadowym, brogowym daszkiem.

Fasada dość skromna, gładka, pięciosiowa, niesymetryczna, bez podziałów architektonicznych. Płaszczyzna tynkowanego muru urozmaicona dekoracją sgraffitową, która w formie pasów okala otwory okienne, portal drzwiowy wraz z naświetlem oraz biegnie wzdłuż rur spustowych wydzielając elewację od sąsiednich budynków. Czarno-białe pasy przerywane są w narożnikach czarno-białymi kopertkami, a w środku odcinków rombami na parterze i kółkami na piętrze. Otwory rozłożone są na elewacji w ten sposób iż okna na trzech osiach doświetlają pomieszczenie południowe, natomiast umieszczone przy środkowej ścianie drzwi wejściowe wraz z prostokątnym naświetlem oraz pozostałe trzy okna doświetlają pomieszczenie północne. Portal wejściowy będący główną ozdobą fasady posiada kamienne obramowanie skomponowane na identycznej zasadzie jak sgraffito tzn. w narożnikach umieszczono kwadratowe koperty, a w środku węgarów i nadproża umieszczono okrągłe rozetki z czteropłatkowymi kwiatami. Naświetle ponad drzwiami obramowane jak portal /lecz bez rozetek/, zabezpieczone kutą, żelazną kratą. Na elewacji zamontowane są dwie stylowe latarnie oświetlające zaułek, a także widoczne są potężne kotwy ścianów stalowych na poziomie stropu międzykondygnacyjnego.

Elewacja tylna obiektu skromna, gładka, bez podziałów architektonicznych i dekoracji, nietynkowana. Ścianę parteru stanowi odcinek miejskich murów obronnych/ bez otworów/. Ściana piętra, nadbudowana, posiada siedem niewielkich, jednakowej wielkości okien, rozmieszczonych w nieregularnych odstępach w taki sposób, iż cztery doświetlają pomieszczenie południowe, a trzy północne.

Do ściany szczytowej od południa przylega scholasteria jedynie do poziomu stropu nad piętem. Powyżej odsłonięty szczyt z tynkowanymi ośmioma blendami oraz ponad nimi ceglanym ornamentem w formie trzech arkad. Pod kalenicą maleńkie, wąskie okienko doświetlające poddasze.

Wnętrze o wysokości dwóch kondygnacji z widoczną odsadzką w poziomie stropu. Prostokątny otwór pomiędzy obydwo ma pomieszczeniami posiada kamienne ościeża o fazowanych narożnikach. Kamienny portal prowadzący do domu

VERTE

Wkładkę założył: Lidia Hrycow-Buczyńska, 11.1991r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ZBiDZ Tarnów

Mikołajowskiego przeniesiony z ruin zamku Tropsztyn posiada renesansowe nadproże z motywem plecionki, gzymsem kostkowym i w środku herb z jeleniem. W ścianie wschodniej przy drzwiach wejściowych oraz w ścianie południowej obszerne arkadowe wnęki.

Wyposażenie stanowią dwa piece w narożnikach pomieszczeń.

Instalacje: elektryczna, alarmowa, czujniki ppoż., przyłącze wodne.

1. Miejscowość

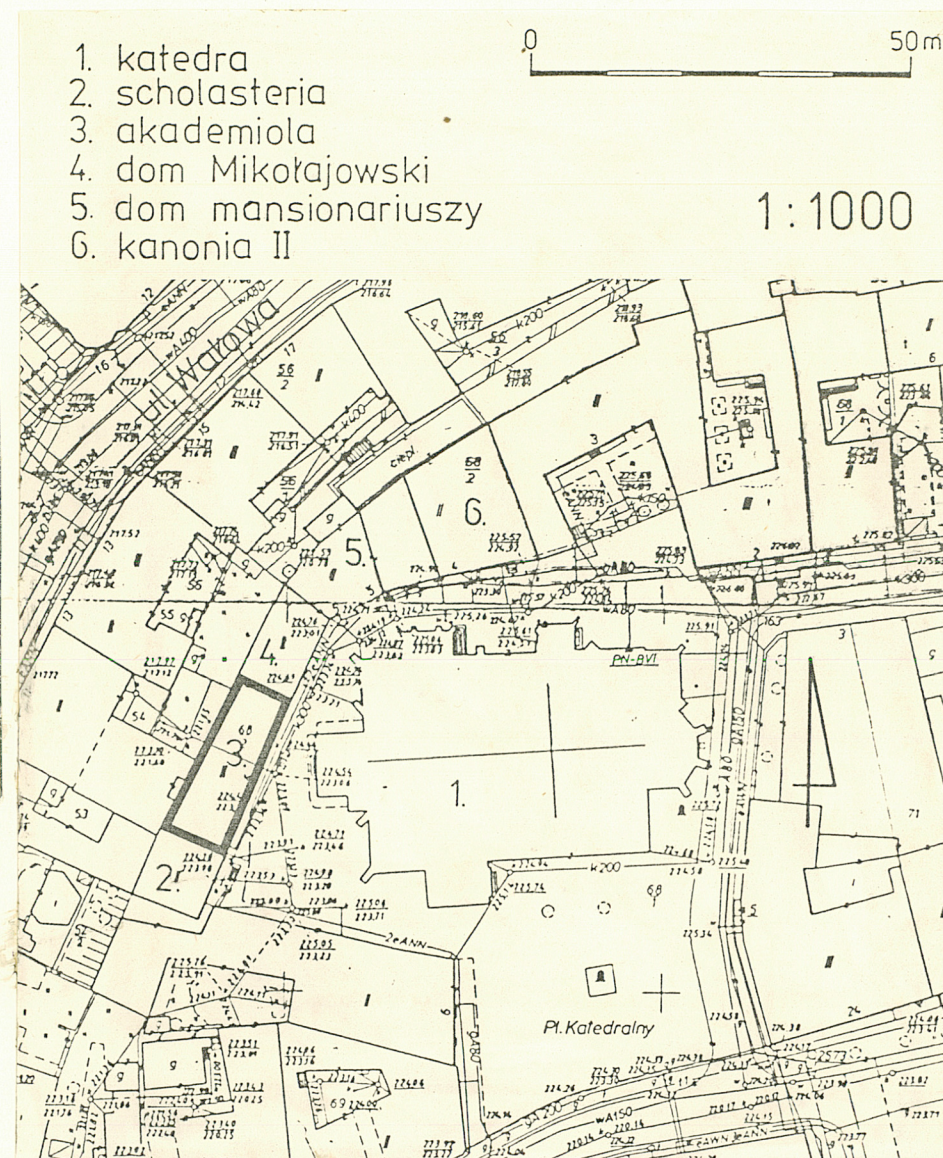
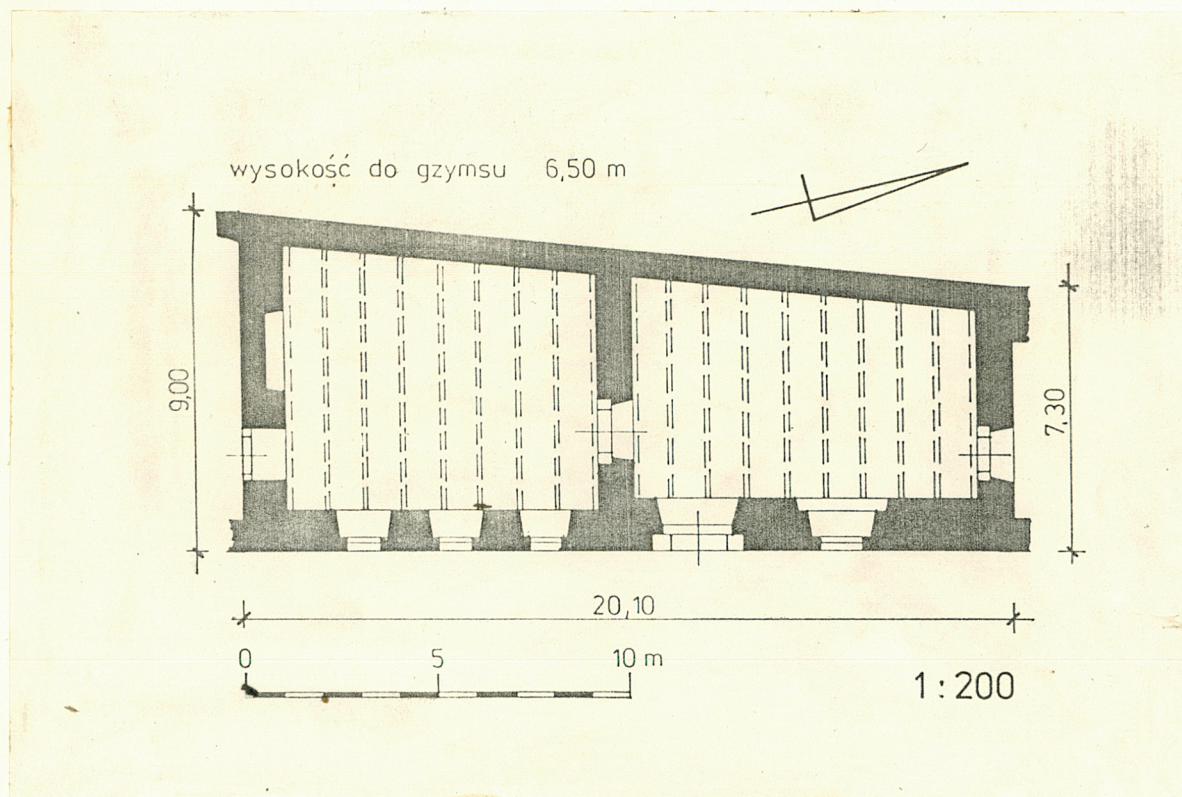
T A R N Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

AKADEMIOLA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

rzut, plan sytuacyjny, zdjęcia dodatkowe

Wkładkę założył: Lidia Hrycow-Buczyńska, 11.1991r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ZBiDZ Tarnów

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

3. Elewacja tylna ze szczytem - widok od pld.-zach.

4. Strop belkowy

5. Przejście do scholasterii

6. Elewacja frontowa - widok od wschodu

7. Elewacja frontowa - okno

8. Elewacja frontowa - wejście główne

